

Waarom we vrij zijn als we denken-7

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2018

Ik en zelf

Ik en zelf zijn zowel commandocentrum als illusie in hedendaags debat. We vinden het nergens in het brein.

Metzinger stelt dat het een simulatie is, een **egotunnel**, evolutionair gegroeid door natuurlijke selectie.

Probleem; het 'ik' van Metzinger heeft een bewuste ervaring van iets, dat ditzelfde ik als een simulatie of egotunnel meent te kunnen beschrijven. Wie is het dan die de simulatie doorziet?

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Ik als ding of niet?

Het ik als ding is een uitgangspunt dat van het naturalisme uitgaat. Het is geen object als andere objecten. (172)

Het ik als egotunnel is een bericht uit een soort cartesiaans theater (bewustzijnsbios).

Terug naar de filosofie over het ik. De vraag is echter is filosofie een set memen?

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Memen en geest

Waar we in het verleden het idee konden krijgen dat Dennett en Dawkins zich verzetten tegen iedere vorm van 'geest' als onderzoeksgebied is dat nu aan het veranderen. In zijn laatste boek beschrijft Dennett zelf dat een **begrijpende geest** een typisch menselijk verschijnsel is die een nieuwe eenheid veroorzaakt tussen de door de evolutie gevormde breinen en cognitieve competenties. (Bacterie naar Bach en terug blz. 431)

Gabriel_Maieutiek_2018_7

ik opvattingen

Bundeltheorie; het ik is de optelsom van alle bewustzijnstoestanden.

Substantietheorie; het ik is iets waaraan de bewustzijnstoestanden verschijnen.

Fenomenologie ; het ik is dat waaraan de andere zaken verschijnen.

Ook bij een illusie is er bewustzijn. Dus het bewustzijn is niet iets waarover we ons op dezelfde manier kunnen vergissen als over de inhoud van dat bewustzijn.

Searl (1932); bewustzijn is een voorwaarde voor menselijk leven. We kunnen ons vergissen over de inhoud, maar niet over dat we een bewuste ervaring hebben.

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Naturaliseren van het ik

“De **naturalisering van het fenomeen** is de poging een ogenschijnlijk niet natuurwetenschappelijk te onderzoeken fenomeen ondanks deze oorspronkelijke indruk toch te behandelen alsof het natuurwetenschappelijk kan worden onderzocht en beschreven.” (176)

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Reductionisme

Bewustzijn kan worden teruggebracht tot natuurwetenschappelijk te onderzoeken fenomenen.

Ontologisch reductionisme = er is alleen natuurwetenschap en alles valt daaronder.

Theoretisch reductionisme = er is meer maar de natuurwetenschap kan alles beter beschrijven.

Neuroreductionisme doet beide. (179)

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Verschillende posities

1. Posities waarin het ik geen commandocentrum is, maar slechts toekijkt bij neurologische processen die gedetermineerd zijn. (Swaab, Lamme, Metzinger)
2. Posities die stellen dat er wel degelijk niet natuurlijke objectgelijkende zaken zijn, maar dat er beter onderzoek kan worden gedaan op de objectieve wijze van de natuurwetenschappen bijvoorbeeld een moreel neutraal onderzoek naar memen en taal. (Dennett, Dawkins)
AlhoewelDennett 2017 blz. 451

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Verschillende posities

3. Posities die uitgaan van neurologische materiele werkelijkheid, maar daarnaast een idee van geest in veronderstellen die beter door de filosofie kan worden beschreven. (Damasio, Ramachandran)
4. Posities die enerzijds zeggen dat de eenduidigheid van het determinisme wellicht niet bestaat en anderzijds dat het menselijk project daar sowieso niet over gaat. (Gabriel, Peter Ulric Tse, Marc Slors)

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Hegels kritiek

Hegel voorzag de ontologische en theoretische reductie die het bewustzijn en de ik-ervaring zouden willen reduceren tot een product van een uitscheidingsorgaan.

“hersenzels....pissen.” (179)

Gabriel noemt dergelijke opvattingen dus nu de toilettheorie van het denken. Maar hoe dan wel?

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Essentialisme en het gevaar daarvan

Essentialistisch is dat wat we aantreffen in gedrag is het gevolg van onafwendbare natuurlijke processen en is dus onveranderbaar.

Gevolg opvallende staaltjes van rassen en sekse discriminatie zijn het gevolg, (180,181)

Meester Eckhart (1260-1328) is de eerste die in het Duits ‘het ik’ of ‘de ik’ tot een zelfstandig naamwoord maakte. Daarmee veranderde de geestesgeschiedenis en de cultuur en dat is geen evolutionair proces volgens Gabriel.

Gabriel_Maieutiek_2018_7

‘Ik ben een God in 't diepst van mijn gedachten’ (Kloos)

Het ik is aan geen enkel object gelijk. Wij mensen zijn autonoom (stellen onszelf de wet).

Eckhart gaat zover dat hij zegt; we zijn aan God gelijk, we hebben een geest die alles als geheel wil kennen. (185)

Gabriel zegt kunnen we dit ook een seculiere invulling geven?

Ja! Dat zien we de natuurwetenschappen voortdurend proberen. Daar heerst een theologische fantasie in de aanname van absolute objectiviteit.

‘De blik vanuit het nergens’ Nagel (187)

Gabriel_Maieutiek_2018_7

Fichte

- <http://www.ardmediathek.de/tv/Denker-des-Abendlandes/Fichte-und-Schelling/ARD-alpha/Video?bcastId=14913016&documentId=45107840>
- Harald Lesch und Wilhelm Vossenkuhl hebben een gesprek over Fichte en Schelling. (in het Duits)

Gabriel_Maieutiek_2018_7